

De Strategische Visie 2040

Strategisch Beleidskader
Renkum (ver)bindt

December 2010

Inhoud

Voorwoord Leeswijzer

1. Inleiding

- 1.1. Doelstellingen van de Strategische Visie
- 1.2. Juridische status van de (ruimtelijke) Structuurvisie
- 1.3. Realisatieproces en draagvlak

2. Een analyse van de Renkumse situatie

2.1. Renkum vroeger en nu

- 2.1.1. Een eerste kennismaking
- 2.1.2. Een dynamische omgeving
- 2.1.3. Een dalende en eenzijdige bevolkingsamenstelling
- 2.1.4. Attractief wonen
- 2.1.5. In Renkum wordt ook gewerkt!

2.2. Renkum en de toekomst

- 2.2.1. Externe ontwikkelingen
- 2.2.2. Interne ontwikkelingen
- 2.2.3. En wat betekent dat voor de toekomst voor Renkum?

2.3. Speelruimte

- 2.3.1. Wettelijke regels en beleidskaders
- 2.3.2. Een gebied met beperkingen
- 2.3.3. Consequenties (omgevings)bescherming
- 2.3.4. Een gebied met potenties

2.4. De Kracht van Renkum

- 2.4.1. De onderscheidende kwaliteitendragers van Renkum

- 2.4.2. De basiswaarden van Renkum

3. De Visie en hoofdkeuzen van Renkum

3.1. De Visie van Renkum

3.2. De hoofdkeuzen als strategische beleidslijnen

- 3.2.1. Goed bereikbaar en verbinden
- 3.2.2. Beleefbaar landschap
- 3.2.3. Inwoners en bezoekers binden aan onze cultuur(historie)
- 3.2.4. Zorgvuldig ruimtegebruik
- 3.2.5. Levendige dorpen
  - Hoogwaardige en gevarieerde woongebieden
  - Compact en comfortabel winkelen
  - Op de dorpen toegesneden en bereikbare sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen
- 3.2.6. De economie versterken
  - Kwaliteitstoerisme

4. Het vervolg

Colofon

Voorwoord

In 2004 werd Oosterbeek uitgeroepen tot het groenste dorp van Nederland, gevolgd door een gouden medaille in de Europese groencompetitie in 2005.

Het kleinste dorp van de gemeente, Heveadorp is tot onderdeel van de Nederlandse Canon voor de Ruimtelijke Ordening uitgeroepen, vanwege zijn exemplarische voorbeeldfunctie als tuindorpcomplex, qua opzet en architectuur.

Een bevestiging van de bijzondere kwaliteiten in de gemeente Renkum.

Al eeuwenlang heeft het landschap en de specifieke ligging van Renkum op hoge gronden aan het water van rivier en beken velen geïnspireerd om hier te komen en er te (ver)blijven. Kunstenaars, bezoekers en bewoners worden erdoor geïnspireerd en ze waren de aanleiding voor het ontstaan van de gemeente zelf, van de papierbereiding, van de zorgsector, van de vele landgoederen en buitenplaatsen en van twee schilderstromen.

Nog niet zo lang geleden heeft het grondgebied van Renkum een belangrijke rol gespeeld aan het einde van de Tweede Wereldoorlog als landingsplaats voor parachutisten tijdens de slag om Arnhem. (de Airborne landingen in het kader van operatie Market Garden).

Kortom Renkum is een gemeente vol herinneringen en betekenissen, die zonder meer over een aantal unieke kwaliteiten beschikt.

Maar de tijd staat niet stil. Renkum gaat in de toekomst steeds hechter deel uitmaken van grotere en ook meer verschillende netwerken. Politieke, economische en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen zetten de Renkumse kwaliteiten onder druk, maar bieden ook kansen om deze kwaliteiten te benutten.

Met deze Strategische Visie biedt Renkum een samenhangend lange termijn perspectief, dat het bestuur in staat stelt om in te kunnen spelen op de dynamiek in onze maatschappij.

Een verdere uitwerking wil Renkum *samen* doen, met haar inwoners en het bedrijfsleven, betrokken maatschappelijke organisaties, andere gemeenten en regionale partners. Daarmee laat Renkum zien dat ze werkelijk (ver)bindt.

Samen gaat Renkum de uitdaging aan om een levendige gemeente te blijven, waar het straks ook nog goed toeven is! Doet u mee?

De burgemeester van gemeente Renkum

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft aan welke doelstellingen de gemeente beoogt met deze Strategische Visie, wat de relatie is met andere strategische visies en welke specifieke positie de (ruimtelijke) Structuurvisie inneemt op dit strategische niveau. In dit hoofdstuk wordt ook beschreven hoe het interactieve proces om te komen tot deze Strategische Visie is doorlopen.

Hoofdstuk 2 is een analytisch en inventariserend hoofdstuk. Eerst komen het heden, het verleden en de toekomstige ontwikkelingen van Renkum aan bod. Vervolgens wordt een beeld geschetst van de speelruimte om beleid te kunnen vormen. Het hoofdstuk eindigt met het formuleren van de Kracht van Renkum. Wat maakt Renkum tot wat het nu is en wat zijn de belangrijke waarden en kwaliteiten van Renkum?

In hoofdstuk 3 tenslotte wordt vanuit de Kracht van Renkum de Visie gepresenteerd die vervolgens is uitgewerkt in een zestal hoofdkeuzen als strategische beleidslijnen.

1. Inleiding

Deze Strategische Visie staat niet op zichzelf. De gemeente Renkum beschikt al over een Toekomstvisie 2030 ¹⁾ en over een groot aantal thematische visies en bouwstenen. Daarnaast zijn de afgelopen jaren verschillende keren de wensen van de bewoners geïnventariseerd ²⁾. De Strategische Visie bouwt hierop voort. De hoofdlijnen van de thematische visies en de daarin verwoorde ambities zijn samen met de wensen van de bewoners geïntegreerd in deze Strategische Visie.

Door een focus op de lange termijn heeft de Strategische Visie een globaal richtinggevend karakter en een overkoepelende functie voor de andere beleidsvormende visies.

1.1. Doelstellingen van de Strategische Visie

De Strategische Visie komt tegemoet aan meerdere doelstellingen van de gemeente:

1. Een "Mission Statement" (een missie; een hoger doel)
2. Een samenhangende strategische bedrijfsvoering
3. Een "marktprofiel"
4. Een gedeeld inzicht in de kwaliteiten van Renkum

Ten eerste geeft de gemeente met deze visie een "Mission Statement" af: Renkum wil letterlijk en figuurlijk **verbinding** zoeken.

Renkum zoekt bewust naar samenwerking met andere partijen (organisaties, inwoners etc.) om dingen tot stand te brengen.

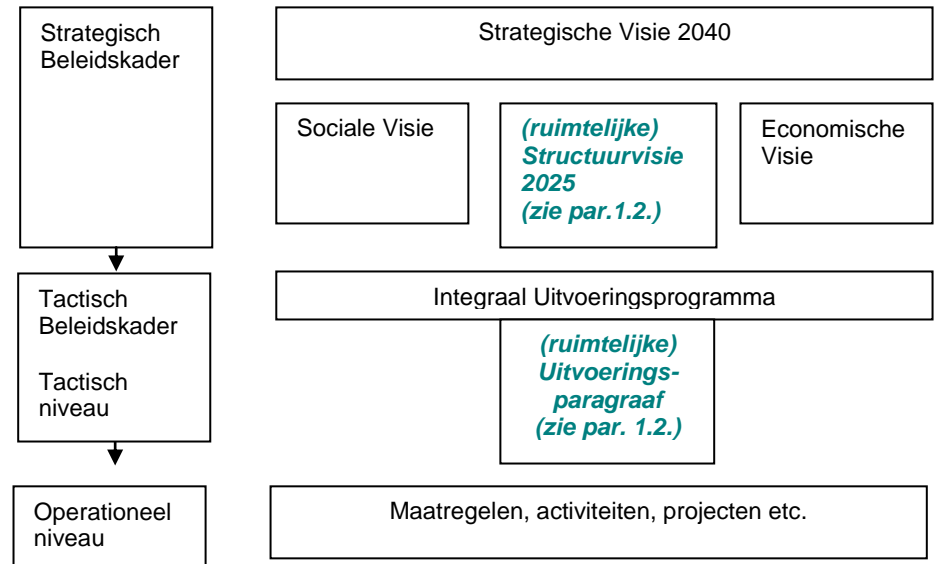
Zij vindt het van belang om in onze dynamische en complexe maatschappij de samenhang in die complexiteit aan te geven. Met deze Visie wil ze inzicht bieden in afhankelijkheden en in oorzaak en gevolg relaties.

¹⁾ door de raad vastgesteld in 2006

²⁾ de Renkumse Trektochten, de Dorpspiegel, de Staat van de gemeente, Woningbehoefte onderzoeken e.d.

Samenhang en samenwerking kunnen leiden tot onderlinge versterking en synergie.

fig 1 Relatieschema

Ten tweede geeft deze Strategische Visie richting aan de gemeentelijke beleidsvorming en –uitvoering als eerste stap naar een **samenhangende strategische bedrijfsvoering**. De Strategische Visie vormt (als "dak van het beleidshuis") samen met drie andere visies (een sociale-, een economische- en een ruimtelijke) structuurvisie het (integrale) Strategische Beleidskader. Dit Beleidskader is richtinggevend en agenderend voor het Meerjarenbeleid van de gemeente.

In het integrale uitvoeringsprogramma geeft de gemeente aan hoe zij haar ambities wil realiseren (het tactische beleidsniveau). Op dit niveau vindt afstemming met de programmabegroting plaats. Via het

uitvoeringsprogramma wordt het Strategisch Beleidskader vertaald naar de beleidsuitvoering (het operationele niveau). Zie ook relatieschema in fig. 1. Andere thematische visies, zoals de Woonvisie, de Sportnota of het GVVP vallen onder dit Strategische Kader.

Ten derde kan Renkum zich met de Strategische Visie in haar omgeving en naar andere partijen “op de kaart” zetten.

Met deze Strategische Visie geeft Renkum aan hoe zij zich wil **profilieren**. Hoe moet men Renkum zien, welke rol wil Renkum spelen in haar omgeving? Dit is van belang bij haar concurrentiepositie in de regio op economisch en/of maatschappelijk gebied. Het uitdragen wat Renkum wil en hoe de gemeente zich zelf ziet kan voor anderen een uitnodiging betekenen tot samenwerking of om zelf initiatieven te ontplooien in overeenstemming met de ambities in de Visie. De gemeente kan zich met deze Visie “in positieve zin verkopen of vermarkten”, wat in marketing termen wel wordt aangeduid met “**branding**”.

Ten vierde biedt deze Strategische Visie **een gedeeld inzicht** in de Kracht van Renkum³) en in de kwaliteiten, die van grote betekenis zijn voor het leef-, woon- en verblijfmilieu in Renkum.

Belangrijke keuzes kunnen alleen gemaakt worden als duidelijkheid bestaat over hun consequenties. Hiervoor is transparantie en inzicht in samenhang der dingen noodzakelijk, wat het gemeentebestuur helpt bij het nemen van (lastige) beslissingen.

Renkum wil een aantrekkelijke en levendige gemeente blijven. Deze strategische visie beoogt een samenhangend **toekomstperspectief** voor de lange termijn te zijn, dat recht doet aan de specifieke kwaliteiten van de gemeente en aan de wensen en behoeften van de (toekomstige) lokale samenleving, zowel inwoners, ondernemers als bezoekers, die er willen wonen, werken en recreëren.

Maatschappelijke ontwikkelingen voltrekken zich steeds sneller. Wat een verder gelegen toekomst Renkum zal brengen is niet te zeggen. Niet alle ontwikkelingen zijn te voorzien. Maar in de Strategische Visie is de Kracht van Renkum vastgelegd en is inzicht gegeven in de samenhang van zo veel mogelijk aspecten, die van invloed zijn. Hiermee is een fundament

gelegd en een breed kader aangegeven. Binnen dit kader en met dit fundament als uitgangspositie bestaat voldoende **flexibiliteit en bewegingsruimte** om in te spelen op nieuwe situaties.

---

³) zie voor verdere uitwerking par. 2.4.

1.2. Juridische status van de (ruimtelijke) Structuurvisie

Sinds juli 2008 verplicht de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) elke gemeente om ‘ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening één of meerdere structuurvisies voor haar grondgebied te hebben. In deze structuurvisie(s) dient de gemeente de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van dat gebied, alsmede de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid te verwoorden. De structuurvisie(s) dient (dienen) vergezeld te gaan van een uitvoeringsprogramma, waarin de raad aangeeft op welke wijze hij denkt de voorgenomen ontwikkeling te doen verwezenlijken”.

Deze verplichting is voor het gemeentebestuur aanleiding geweest om voor een integrale aanpak te kiezen en op een strategisch niveau samenhang te brengen in het door haar te voeren beleid.

De uiteindelijke “Structuurvisie Renkum (ver)bindt 2025” heeft pas samen met een (ruimtelijke) uitvoeringparagraaf en na een geïntegreerde vaststelling door de raad **een juridische status conform de Wro**.

1.3. Realisatieproces en draagvlak

De Strategische Visie is tegelijkertijd met de (Ruimtelijke) Structuurvisie tot stand gekomen in **een interactief werkproces** met burgers, instellingen, ondernemers, ambtelijke organisatie en bestuur.

Het interactieve proces heeft langs twee sporen plaatsgevonden:

- Het eerste spoor is het interactieve proces met de inwoners.
- Het tweede spoor is de strategische lijn, die deels tegelijk werd opgestart, en die met het bestuur is doorlopen. In deze lijn zijn strategische vraagstukken integraal verdiept.

Daarna heeft een synthese plaatsgevonden.

Het interactieve proces met de inwoners.

Na een verdiepingsslag van de door de gemeente opgestelde analyse zijn in de eerste helft van 2008 vier “ronde tafelgesprekken ” gehouden.

Op vier locaties, resp. Renkum (/Heelsum), Wolfheze, Doorwerth (/Heveadorp) en Oosterbeek. hebben elke keer ongeveer 100 inwoners, verdeeld over tien tafels aan de hand van stellingen gediscussieerd over hun dorp(en). De opkomst van de avonden lag tussen 120 en 150 mensen. Per dorpsbijeenkomst hebben de inwoners van het desbetreffende dorp een uitgebreide uitnodiging en na de bijeenkomst een verslag van de avond ontvangen.

Meerdere malen is verslag gedaan van het proces in de plaatselijke nieuwsbladen.

De strategische beleidslijnen van het gemeentebestuur en de uitkomsten van de dorpsvisies zijn geïntegreerd en tijdens een tweetal druk bezochte “dorpenmarkten” in de herfst van 2008 aan inwoners en belangstellenden gepresenteerd, waarna zij hierop konden reageren. Hiervan hebben meer dan 150 mensen gebruik gemaakt.

Deze reacties zijn op diverse manieren gebundeld en samengevat (o.a. in een Aanvullende Notitie Structuurvisie november 2009)

Tenslotte is een overkoepelende integrale strategische visie en een ruimtelijke structuurvisie in één document samengevoegd, nl. “Structuurvisie Renkum (ver)bindt” (maart 2009).

Tijdens het proces heeft een forum op de website van de gemeente opengestaan voor een onderlinge discussie van de inwoners. Hierop hebben bijna 300 mensen een reactie geplaatst.

De uitkomsten van het interactieve proces zijn ook gebruikt als bron voor de reeds eerder vastgestelde Sociale Visie (2008) en de nog vast te stellen Economische Visie (2010).

In mei 2009 heeft de raad twee hoorzittingen gehouden. Van de door 34 burgers aangedragen punten is een samenvatting gemaakt.

Een aantal opmerkingen heeft geleid tot enkele door het college voorgestelde wijzigingen in de Structuurvisie: een Addendum (december 2009).

De raad heeft in zijn vergadering van december 2009 via een Motie vreemd aan de orde van de dag aangegeven, dat hij een ontkoppeling wil zien van het Strategische deel (hoofdstuk 2) en de Structuurvisie zelf. Het huidige document is dan ook een ontvlechting en een verzelfstandiging van het oorspronkelijke hoofdstuk 2 van de Structuurvisie van maart 2009.

2. Een analyse van de Renkumse situatie

2.1. Renkum vroeger en nu

2.1.1. Een eerste kennismaking

De gemeente Renkum ligt tussen Arnhem en Wageningen op het stuwvallengebied ten zuiden van de Veluwe aan de Neder-Rijn en maakt deel uit van het Nationaal Landschap Veluwe.

De gemeente, die ongeveer 32.000 inwoners telt bestaat uit zes dorpen, die onderling verschillend zijn qua omvang, bevolkingdifferentiatie, samenstelling van de woningvoorraad en in voorzieningenniveau. Renkum-Heelsum en Oosterbeek zijn met respectievelijk rond de 14.000 en 11.000 inwoners veruit de grootste dorpen in de gemeente. Daarna volgt Doorwerth met ruim 4500 inwoners. Heveadorp en Wolfheze zijn de kleinste dorpen met elk ongeveer 800 inwoners.

Met uitzondering van het dorp Wolfheze liggen de overige dorpen van Renkum als het ware als een kralenketting langs de rivier tussen Wageningen en Arnhem.

De ligging op de hogere gronden aan het water heeft de ontstaansgeschiedenis van de gemeente bepaald. Door de combinaties van *hoogteverschillen en water* (zowel de rivier als beken en sprengen) hebben mensen zich al vanaf de prehistorie hier gevestigd.

Als bestuurlijke eenheid is de gemeente in 1923 ontstaan uit een samenvoeging van de gemeenten Renkum en Doorwerth.

Bij een eerste kennismaking met de gemeente Renkum vallen dan ook *de bijzondere ligging en het groene karakter* direct op.

Renkum heeft dit karakter te danken aan een landschappelijke diversiteit, die doordringt tot "in de achtertuin". Deze omstandigheid biedt een unieke en rustige woonomgeving en ook een recreatieve en toeristische potentie. Door menselijke ingrepen zijn de oorspronkelijke woeste gronden in de loop der eeuwen omgevormd tot de *huidige diversiteit in het landschap*. Ruim de helft van het grondgebied van de gemeente bestaat nu uit bos en

natuur, zoals de beekdalen en de uiterwaarden. Een groot deel hiervan valt binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natura 2000, het samenhangende netwerk van Europese natuurgebieden .

Deze ontstaansgeschiedenis biedt zowel inwoners als bezoekers van Renkum *een cultuurhistorisch rijkgeschakeerde omgeving*. Dat vindt zijn weerslag in bij voorbeeld het omvangrijke bodemarchief met grafheuvels en prehistorische akkers. Van de aardkundige fenomenen in de gemeente is de stuwwal ronduit spectaculair. Zowel langs de beken bij Oosterbeek als die bij het dorp Renkum en Heelsum stonden talrijke watermolens voor de verwerking van diverse producten zoals olie, graan, zelfs kruit en natuurlijk papier. De uiterwaarden leverden klei voor pottenbakkers; later werd hun plek aan de rivier overgenomen door steenfabrieken. Natuurlijk speelde ook religie een rol zoals blijkt uit de, al dan niet verdwenen, kloosters en kerken, waaronder de oudste kerk van Nederland aan de Benedendorpsweg in Oosterbeek. Middeleeuwse sporen van kastelen zijn te vinden in de Rosandepolder en in het Renkums beekdal (Grunsfloort). In het kasteel Doorwerth is de Middeleeuwse sfeer nog te proeven.

Met ruim twintig landgoederen vormt de gemeente een belangrijke schakel in het project 'Nieuw Gelders Arcadië', dat zich uitstrekt over een groot deel van de Velwezooom. Deze landgoederen kenmerken zich enerzijds door de ligging op een schitterende plek met uitzichten en reliëf; anderzijds door subtiele toevoegingen in de vorm van villa's en bijbehorende bebouwing en ingrepen in het landschap zoals lanen en waterpartijen. Renkum heeft een bijzondere relatie met de schilderkunst. In de 19^e eeuw krijgt het natuurschoon rondom Renkum niet alleen de aandacht van rijke stedelingen, maar ook van natuurschilders. In deze periode vormt zich een kunstenaarskolonie in Oosterbeek (de Oosterbeekse School). In het begin van de 20^e eeuw gebeurt hetzelfde in het dorp Renkum (Pictura Veluvisis).

In de meer recente geschiedenis neemt Renkum, vanwege de Slag om Arnhem aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, een belangrijke plaats in.

In september 1944 werden gevechtseenheden op de heidegebieden tussen Ede en Arnhem gedropt om de brug bij Arnhem te bezetten ter voorbereiding voor een doorstoot van de grondtroepen uit het zuiden. Dit was een onderdeel van de operatie 'Market Garden', die tot doel had om na 'D Day' in Normandië op te rukken naar het Ruhrgebied in Duitsland.

Deze operatie mislukte en eind september moesten de ingesloten geallieerde troepen aan de noordelijke Rijnover onder zwaar vuur 's nachts over de rivier worden geëvacueerd.

De daarbij betrokken Airborne-divisie heeft z'n naam aan deze episode gegeven, die nu als jaarlijkse herdenking telkens weer een groot evenement vormt.

2.1.2. Een dynamische omgeving

Mede door haar unieke natuurlijke ligging heeft Renkum ook een logistiek strategisch gunstige ligging, hetgeen Renkum een aantrekkelijke plek maakt voor wonen en werken.

Renkum is uitstekend bereikbaar, vooral door de aantakking op internationale snel- en spoorwegen. In Oosterbeek en Wolfheze zijn stations aan de belangrijke lijn Arnhem-Utrecht.

De andere kant van deze medaille is dat het gemeentelijk grondgebied wordt doorsneden door de A50 en de A12 en de spoorlijnen Arnhem-Utrecht en Arnhem- Nijmegen en dat sprake is van doorgaand (sluip)verkeer over de doorgaande wegen in onze dorpen.

Renkum neemt ook in haar directe omgeving een specifieke positie in. Renkum ligt op de rand van de Veluwe(zoom). Daarnaast maakt Renkum deel uit van het regionale samenwerkingsverband, de Stadsregio Arnhem Nijmegen en grenst aan het gebied, dat gerekend wordt tot het samenwerkingsverband van de WERV (gemeenten Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal). Naast nationaal regionale samenwerking richt Renkum zich ook, als lid, op internationale samenwerkingsverbanden, zoals de Euregio Rijn-Waal.

In de **Stadsregio Arnhem-Nijmegen** werken twintig gemeenten bestuurlijk samen op het gebied van wonen, werken, ruimte en mobiliteit. In de stadsregio wonen 730.000 en werken 330.000 mensen. De zakelijke dienstverlening en de zorg zijn de grootste groeisectoren.

De Stadsregio is strategisch gelegen op een knooppunt van belangrijke internationale oost-west en noord-zuid verbindingen. Met snelle spoorverbindingen zijn straks grootstedelijke agglomeraties in Noordwest-Europa snel bereikbaar. Door deze strategische ligging heeft de regio een

belangrijke positie in economische en logistieke netwerken: de twee drukst bevaren rivieren in Europa, de Waal en de Maas en het landelijk wegennet, de A12, de A50 en de A73. Hierdoor is de stadsregio een belangrijke uitvalsbasis naar het Europese achterland. Met de Betuweroute wordt de stadsregio één van de belangrijkste railgoederencorridors van Europa. Deze infrastructurele inbedding is de basis van een goed economisch vestigingsklimaat voor het (inter)nationale bedrijfsleven. Dit wordt versterkt door de bijzondere variatie aan landschappen gekoppeld aan een schone, prettige woonomgeving en diverse recreatieve en culturele mogelijkheden.

Aan de westkant van Renkum ligt eveneens een stedelijke agglomeratie: Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal (**WERV**). Hier wonen 230.000 en werken ruim 100.000 mensen. Ook binnen deze regio vindt bestuurlijke samenwerking en afstemming van beleid plaats. Renkum neemt hier echter geen deel aan.

In beide stedelijke netwerken neemt de kenniseconomie een belangrijke plaats in. De universiteiten van Nijmegen en Wageningen combineren de specialisatie van kennisgebieden voeding, gezondheid en technologie. Deze kenniscentra stimuleren de netwerkeconomie door het Health Valley- (Nijmegen-Arnhem) en het Food Valleyconcept (Wageningen).

Vanwege de ligging tussen de stedelijke netwerken en de kennisgebieden Ede –Wageningen en Arnhem - Nijmegen is Renkum een gewilde vestigingsplek en een geliefd recreatief uitloopgebied. Renkum ligt als het ware als een groene oase te midden van twee (rode) stedelijke agglomeraties.

2.1.3. De bevolkingsamenstelling

Renkum kent als gevolg van het ontbreken van uitbreidingsgebieden voor woningbouw sinds 1975 een bevolkingsdaling. Woningen konden alleen gebouwd worden ingeval van transformatie en herstructurering, waarbij het dan kleinere bouwstromen betrof.

Net als vele andere landelijke gemeenten heeft Renkum al geruime tijd te maken met een vergrijzing en een ontgroening: veel ouderen en weinig jongeren en een hoog aantal eenpersoonshuishoudens. Renkum is één van de meeste vergrijsde gemeenten van Nederland.

De inwoners van Renkum zijn welvarender en hoger opgeleid dan gemiddeld in Nederland. De middelbaar opgeleiden zijn daarentegen in verhouding ondervertegenwoordigd. Per dorp verschilt de bevolkingdifferentiatie. In enkele dorpen is de situatie extreem. Dit is enigszins te herleiden tot de samenstelling van de woningvoorraad. De bevolking van Renkum is te typeren als ondernemend, betrokken en sociaal-cultureel actief. Kenmerkend voor een dorpse cultuur zijn hechte gemeenschappen en een bloeiend verenigingsleven. Hoewel er verschillen zijn per dorp en buurt, is dit ook kenmerkend voor gemeente Renkum. Vooral het aantal artistieke/culturele activiteiten is opvallend.

2.1.4. Attractief wonen

Het groene karakter van Renkum, de nabijheid van grote steden en de goede ligging ten opzichte van verkeerswegen en openbaar vervoer zijn belangrijke kwaliteiten (als uitvalsbasis) voor het wonen in de zes dorpen. Naast deze specifieke kwaliteiten zijn ook andere kwaliteiten voor een goed woon- en leefkwaliteit van belang, zoals de directe woonomgeving (de kwaliteit van de woningen, de inrichting en de bruikbaarheid van de openbare ruimte), het voorzieningenniveau, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van functies.

De gemeente beschikt over een breed historisch gegroeid aanbod aan economische en sociaal-maatschappelijke voorzieningen. De zes dorpen liggen op enige afstand van elkaar en beschikken vanwege het verschil in inwonertal over een verschillend voorzieningenpakket (sport, zorg, educatie, winkels e.d.). Zo beschikt Heveadorp als kleinste dorp in het geheel niet over voorzieningen. Het dorp Wolfheze kent nog wel een aantal voorzieningen, ook al staan deze onder druk. De andere dorpen zijn van een dergelijke omvang, dat er draagkracht bestaat voor een

behoorlijk voorzieningenniveau. De dorpen Heesum en Renkum kunnen in dit geval als een naar elkaar toegegroeide eenheid worden gezien, met deels aparte en deels gemeenschappelijke voorzieningen.

2.1.5. Renkum: blijvend ruimte voor werk!

Renkum is door zijn groenblauwe kwaliteiten (landschappelijke diversiteit met ligging aan de rivier) dichtbij stedelijke gebieden niet alleen een aantrekkelijke woon- en recreatiegemeente. Ook voor bedrijven blijkt Renkum een gewilde vestigingsplaats. Bij ruim 2000 bedrijven en instellingen werken meer dan 12.000 mensen. Ongeveer de helft van het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente wordt door Renkummers bezet.

Renkum heeft een sterk ondernemende bevolking en kent een vrij breed perspectief aan werkgelegenheid. In Renkum is ook de landelijke trend waar te nemen van een sterke daling van de werkgelegenheid in de agrarische sector en in de industrie.

De zorgsector domineert met maar liefst 4000 arbeidsplaatsen. Deze sector is de afgelopen tien jaar met 30% gegroeid. Draggers zijn enkele grote verzorgings- en verpleeghuizen, maar ook kleine klinieken en zelfstandige dienstverleners in de zorg. Daarnaast werken in de toeristische branche ruim duizend mensen, vooral in enkele grote hotels. Verspreid over de dorpen heeft Renkum de beschikking over een zestal bedrijventerreinen met ca. 1350 arbeidsplaatsen.

In het dorp Renkum neemt de papiergeschiedenis een belangrijke plaats in. Ondanks de aanwezigheid van twee papierfabrieken is deze industrie nu in 2010 functioneel niet meer dominant aanwezig, maar nog wel ruimtelijk.

Verder kent Renkum een groot aandeel hoogopgeleide zelfstandige ondernemers, zowel in de zakelijke dienstverlening als in de zorg.

Zowel de omvang van de bedrijventerreinen, als de omgevingskwaliteiten, leveren beperkingen op voor de aard en omvang van zich vestigende

bedrijven. Renkum werkt daarom nauw samen met gemeenten in regionaal verband bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Renkum is niet alleen een woon-, maar ook een werkgemeente!

2.2. Renkum en de toekomst

Zoals uit het vorige paragraaf blijkt, verkeert Renkum in een gunstige uitgangspositie. Dat betreft zowel haar eigen intrinsieke kwaliteiten als haar positie in grotere verbanden.

Om ook in de toekomst een vitale gemeente te blijven kan echter niet achterover worden geleund. Integendeel, op veel terreinen zijn nog forse kwaliteitsslagen te maken en komen er nieuwe trends, behoeften en ontwikkelingen op de gemeente af, die om een strategisch antwoord vragen.

Daarbij zijn er sociaaleconomische ontwikkelingen van “buitenaf” en van “binnenuit”.

2.2.1. Externe ontwikkelingen

Renkum ligt in en naast twee regio's (Stadsregio en WERV) met samen bijna een miljoen inwoners. Dit brengt de nodige fysieke en bestuurlijke dynamiek met zich mee. Aan enige verstedelijkingsdruk vanuit de regio's aan weerszijde van Renkum op het gebied van wonen en werken valt niet te ontkomen. De mobiliteit zal daarbij eerder toe- dan afnemen.

Tussen regionale samenwerkingsgebieden neemt de demografische en economische concurrentie toe, zowel nationaal als over de grens. Specialisatie, innovatie, creativiteit en kennis vormen daarin de succesfactoren.

Intussen spelen sociaaleconomische processen zich steeds meer op een hoger schaalniveau af. Dat betekent dat Renkum daarvan ook de gevolgen zal ondervinden, maar ook zal kunnen profiteren van de mate, waarin de regio presteert op het gebied van wonen, werken, leefomgeving, ontspanning en mobiliteit.

Vanuit het hogere schaalniveau zijn het vooral de klimaat-, milieu-, water-, en energievraagstukken die om een lokale invulling vragen. Daarnaast spelen diverse “megatrends” die invloed uitoefenen op sociaal, economisch en ruimtelijk gebied. Denk aan de voortgaande technologische ontwikkeling (digitalisering, automatisering, robotisering), de opmars van integrale informatica (mobiele internettoepassingen, domotica e.d.), de opkomst van “belevingseconomie”, en de vraag naar meer kwaliteit, diversiteit, authenticiteit en vitaliteit. Ook sociaal-culturele trends zijn te onderscheiden, zoals hogere opleiding, deelname aan diverse netwerken.

2.2.2. Interne ontwikkelingen

Ook op het eigen gemeentelijk schaalniveau speelt een aantal belangrijke zaken die om een adequaat antwoord vragen, als Renkum tenminste in de toekomst een levendige gemeente wil blijven, waarin het goed toeven is.

In de concept Structuurvisie van maart 2009 wordt nog gesproken over (de acceptatie) van de bevolkingskrimp. Dit leek een logisch vervolg op de ontwikkeling in de laatste decennia. In de zomer van 2009 heeft een kentering plaatsgevonden in de prognose van het CBS voor Renkum. De jarenlange krimpprognose werd vervangen door die van **een stabiliserende bevolkingsomvang**, zij het met enige schommelingen. Zelfs een lichte stijging in 2040 lijkt niet uitgesloten.

De bevolking zelf zal nog verder “ontgroenen en vergrijzen”, dus fors minder jongeren en meer ouderen (Zie ook afbeeldingen op pag. 14). Dat heeft zonder meer invloed op de behoefte aan soort en aantal van maatschappelijke (sport, zorg, educatie, cultuur etc.) en commerciële (het winkelaanbod) voorzieningen, nog los van de trends die zich binnen deze sectoren zelf afspelen. Daarnaast zal de beroepsbevolking afnemen. Dit kan een grotere spanning op de lokale arbeidsmarkt geven.

Consumenten en bedrijven worden steeds veeleisender; dus er zal op verschillende fronten in onze gemeente een kwaliteitsslag gemaakt moeten worden, zowel in delen van de woningvoorraad, bedrijventerreinen, voorzieningen, toeristisch aanbod als het landelijk gebied. Daarbij speelt de betaalbaarheid en haalbaarheid een grote rol.

Het is dus geen luxe maar pure noodzaak dat Renkum voortdurend met haar positie en de gewenste toekomstige ontwikkeling bezig blijft.

2.2.3. En wat betekent dat voor de toekomst van Renkum?

Het voorgaande leidt tot een veelheid van opgaven voor de gemeente om ook op lange termijn een levendige gemeente te blijven. Een niet uitputtende opsomming:

Wat algemene aandachtspunten:

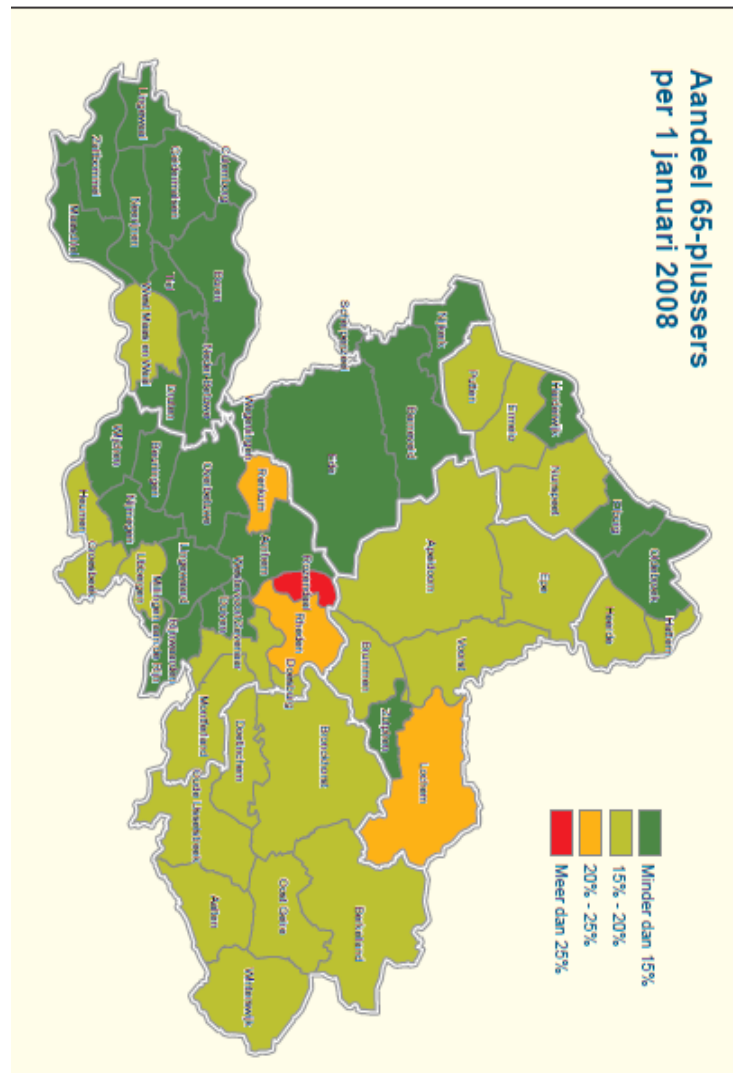
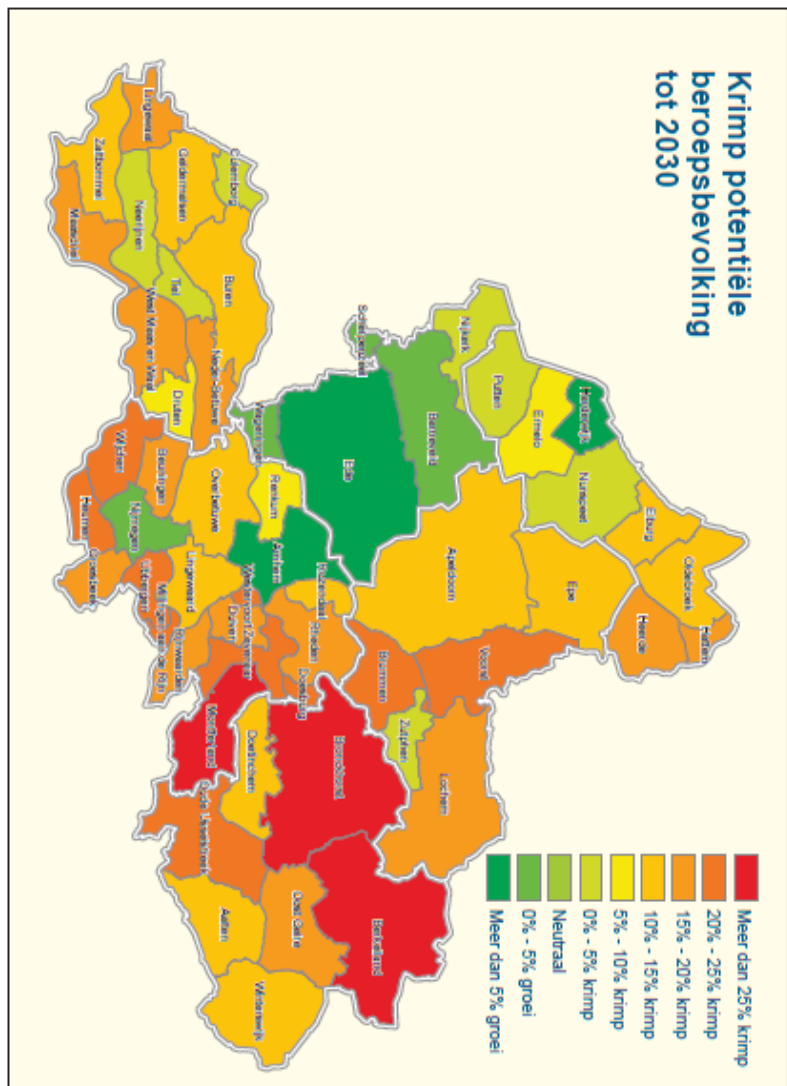
- Klimaat- en energievraagstukken
- Technologische ontwikkelingen en wat dit betekent voor het toekomstige wonen en werken
- Toename van mobiliteit door een sterkere individualisering zowel in wonen en werken als in sociale contacten
- Een toenemende individualisering en wisselende sociale netwerken (wat betekent dit voor de sociale cohesie en “civil society”?)
- Een algemene schaalvergroting: globalisering, fusies, grotere bestuurlijke eenheden, detailhandel, maatschappelijke voorzieningen, e.d.
- De veel eisende consumenten: kwaliteitsverbetering van het wonen, werken en verblijven
- Integratie van duurzaamheid: welke kansrijke thema's zijn er te onderscheiden om als Renkum een bijdrage te leveren aan een duurzame ontwikkeling?

Iets specifieker op Renkum toegespitst:

- Demografische ontwikkelingen: een algemene bevolkingstabilisatie en een voortgaande vergrijzing en ontgroening
- De eigenheid /de identiteit van Renkum in het grotere geheel (globalisering) en in de directe omgeving

- Functieconcurrentie: maatschappelijke en economische dynamiek tegenover het behoud van landschappelijke kwaliteiten. Door schaarste aan ruimte bestaat er een onderlinge concurrentie van woon-, economische en sociaal-maatschappelijke functies
- Gewenste ontwikkeling van voorzieningen en centrumgebieden in relatie tot schaalvergroting, stabilisering bevolking, veranderende bevolkingssamenstelling, mobiliteit en nabijheid hoogwaardige voorzieningen in de omgeving
- Gewenste economische ontwikkeling in relatie tot woonfuncties, Renkums sterke werkgelegenheidsclusters en de positie in de omgeving
- Toekomst en kwaliteit van bedrijventerreinen in relatie tot de ruimtedruk vanuit het wonen en het belang van een hoge kwaliteit van de woonomgeving

Verwachte bevolkingsontwikkelingen 2040, provincie Gelderland, 2010.

2.3. Speelruimte

2.3.1. Wettelijke regels en beleidskaders

De speelruimte voor Renkum wordt voor een groot deel bepaald door wettelijke regels en voorschriften en beleidskaders van andere overheden (zoals de Wet Ruimtelijke ordening, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), het beleid in de Nota Ruimte, de Provinciale Structuurvisie, AmvB's (algemene maatregelen van bestuur) en provinciale verordeningen).

De gemeente Renkum valt geografisch en bestuurlijk binnen grootschaliger niveaus, zoals de Stadsregio en de provincie Gelderland. Maar ook nationale en internationale regelgeving en afspraken worden steeds belangrijker. Elk niveau bepaalt zijn eigen beleid, dat vervolgens onderling moet worden afgestemd. Niet op alle gebieden kan Renkum haar eigen beleid uitstippelen; een groot deel wordt bepaald door een hoger schaalniveau (rijksoverheid) of blijft aan een hoger schaalniveau voorbehouden (provincie).

Het ruimtelijk beleid is behoorlijk gestructureerd van 'boven naar beneden'. Op sociaal-maatschappelijk gebied is de verantwoordelijkheid veel meer, ook horizontaal, verdeeld over verschillende bestuurslagen en organisaties en instellingen.

2.3.2. Renkum in een gebied met "beperkingen".

Renkum maakt deel uit van het Nationaal Landschap Veluwe. Het gehele gebied rond de bebouwde kommen van de dorpen valt binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en in grote delen gelden daarom de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden) en de Flora en Faunawet (Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn). Het erfgoed in en boven de grond wordt beschermd door de Monumentenwet en de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

Het grondgebied van Renkum kent plekken met een hoog archeologisch verwachtingspatroon en een groot aantal rijks- en gemeentelijke monumenten.

De omgevingskwaliteiten van Renkum zijn op diverse manieren en in verschillende gradaties beschermd. Op hogere schaalniveaus (t/m Europees niveau) zijn strikte en iets minder strikte ('mits') beschermingsregels gesteld en deze betekenen beperkingen aan de ontwikkelingsmogelijkheden van en in Renkum.

Er is weinig tot nagenoeg geen ruimte voor een uitbreiding van de woningvoorraad, van werkgelegenheidsgebieden of voor het oprichten van sociaal-maatschappelijke accommodaties. Dit heeft gevolgen voor de bevolkingsomvang en –samenstelling en voor het voorzieningenniveau van de dorpen.

De bescherming van natuur en landschap betekent, dat de **ontwikkeldruimte voor Renkum beperkt** is. De regimes van 'ja, mits' of 'nee, tenzij' betekenen niet dat alles helemaal op slot is, maar de mogelijkheden zijn wel behoorlijk ingeperkt.

2.3.3. Consequenties (omgevings)bescherming

Renkum accepteert dat er maar beperkte ruimte is voor ontwikkelingen. Deze ruimte is voornamelijk te vinden in herstructurering, intensivering en beperkt in functiewijzigingen van gebieden. Renkum zal dan ook **zorgvuldig met de beschikbare ruimte** moeten omgaan.

In het verlengde hiervan zal Renkum **een stabilisatie van de bevolkingsomvang en een zekere onevenwichtigheid in de bevolkingsamenstelling moeten accepteren**, omdat respectievelijk een grootschalige uitbreiding of een ingrijpende wijziging van de woningvoorraad niet mogelijk is.

Deze acceptatie van bevolkingsomvang en –samenstelling impliceert indirect, dat Renkum in de toekomst voor keuzes komt te staan over draagvlak en draagkracht van economische en sociaal-maatschappelijke voorzieningen

2.3.4. Renkum in een gebied met potenties

Renkum ligt in de zeer ambitieuze Stadsregio Arnhem Nijmegen, wat kansen voor Renkum biedt om in bepaalde ontwikkelingen mee te liften.

De Stadsregio heeft haar ambities vastgelegd in het Regionaal Plan 2005 – 2020 en in een concept Verkenning KAN 2040 (2009).

De Stadsregio wil zich profileren in Europees verband. In Europees perspectief karakteriseert de Stadsregio zich als een middegebied tussen drie metropolen (de Randstad, de Vlaamse Ruit en het Ruhrgebied) waar een balans is gevonden tussen de kwaliteiten van het landschap en de menselijke maat. De Stadsregio kan internationaal concurreren en biedt bewoners, bedrijven en bezoekers mogelijkheden voor prettig wonen en succesvol werken in een mooi, aantrekkelijk landschap, waar men zich snel en comfortabel kan verplaatsen.

In het stedelijk netwerk van de Stadsregio zet het bestuur zich in voor het verbeteren van de bestaande kwaliteiten en minder op toevoeging /uitbreiding. Zo is afgesproken voorlopig geen uitbreidingen toe te staan van bedrijventerreinen. De aandacht wordt gericht op revitalisering, herontwikkeling of herstructurering. Deze beleidslijn is van groot belang voor de her te ontwikkelen bedrijventerreinen van Renkum.

De kansen voor Renkum liggen ondermeer bij het verbeteren van de grote infrastructuurnetwerken, bij het realiseren van een samenhangend regionaal OV (openbaar vervoer) netwerk, bij de herstructurering van de bestaande bedrijventerreinen, bij het creëren van ruimte voor innovatie (creatieve industrie, kennis /ICT, wellness/hospitality), bij het ontwikkelen van de eigenheid en identiteit van de dorpen en bij de aandacht voor cultuurhistorie, landschap en toerisme en recreatie.

Bij deze ontwikkelingen binnen de regio kan Renkum proberen haar kansen te benutten, hierop mee te liften en haar eigen invulling en bijdrage te geven.

2.4. De Kracht van Renkum

Renkum heeft enkele prijzen in ontvangst mogen nemen voor haar bijzondere (groene) kwaliteiten.

Uit de analyse van de Renkumse situatie blijkt dat Renkum een breed scala aan kwaliteiten heeft.

Er zijn vier factoren, die een belangrijke rol hebben gespeeld in de ontstaansgeschiedenis van Renkum, die Renkum hebben gemaakt tot wat het nu is en die Renkum bijzonder maken. Deze vier onderscheidende factoren zijn de **kwaliteitsdragers** van het bijzondere leefmilieu in Renkum. Deze worden verder uitgewerkt in paragraaf 2.4.1.

Een uniek samenspel van wederzijdse beïnvloeding van deze vier kwaliteitsdragers heeft tot drie **basiswaarden** geleid op het gebied van het wonen, werken en verblijven in Renkum. Deze basiswaarden bieden feitelijk een bedding voor de kansen, die Renkum kan benutten voor haar toekomstige ontwikkeling. In paragraaf 2.4.2. worden deze basiskwaliteiten nader toegelicht.

Samen vormen de basiswaarden en de kwaliteitsdragers de **Kracht van Renkum** en deze Kracht van Renkum **bindt de bewoners aan Renkum**

2.4.1. De onderscheidende kwaliteitsdragers

De vier kwaliteitsdragers, die Renkum maken tot wat zij nu is:

- **Een specifieke ligging**
- **Een hoge diversiteit aan landschappen**
- **Een rijke cultuurhistorie**
- **De Airborne geschiedenis**

Daar waar deze kwaliteitsdragers uitvoerig aan bod zijn geweest In hoofdstuk 2, wordt op deze plaats met een puntige samenvatting volstaan.

Een specifieke ligging

- op diverse landschappelijke gradiënten (overgangen)
- als groene oase tussen twee stedelijke (rode) agglomeraties en kenniscentra
- logistiek zeer gunstig (commercieel belangrijk)

- o een goede ontsluiting en goede bereikbaarheid (voor het wonen en werken van belang)
- o in een ambitieuze Stadsregio

Een hoge diversiteit aan landschappen

Verschillende landschappelijke kwaliteiten met grote natuurwaarden door ligging op het overgangsgebied van de Veluwe stuwwallen en het Gelders rivierengebied, met een afwisselend samenspel van bronbeken, sprengbeken, beekdalen, heide, open akkers, houtwallen, brede uiterwaarden en vele zichtlijnen.

Een rijke cultuurhistorie

- o Aardkundige waarden: de stuwwal, beken, zandspoelwaaiers e.d.
- o Veel herinneringen aan diverse nederzettingenpatronen en redenen van bestaan; prehistorische grafheuvels, Huneschans, kastelen, landgoederen, pottenbakkerijen (steenfabrieken), wasserijen, papier-, olie-, graan- en kruitmolens (papierindustrie), diverse vormen van landbouw (bijv. ook tabak) en veeteelt (een meent in Renkum), monumentale gebouwen
- o Kunstenaarskolonies en schilderkunst van de O'beekse school en Pictura Veluvenis

De Airborne geschiedenis

De slag om de brug van Arnhem aan het einde van de tweede Wereldoorlog heeft een behoorlijk stempel gedrukt op de recente geschiedenis van onze gemeente en van onze regio. De Airborne landingen en de slag worden nog steeds herdacht.

De Renkumse bevolking heeft een speciale band met de geallieerden. De veteranen (in aantal steeds minder; in 2010 in ieder geval nog enkelen) komen elk jaar in september met hun families om hun omgekomen kameraden te herdenken. Veel plekken in de gemeente samen met het museum en de begraafplaats herinneren nog aan die septemberdagen in 1944.

De kwaliteitsdragers zijn heel bepalend en vormen het fundament voor het leefmilieu van Renkum. Dit fundament vraagt dan ook om bescherming.

Het leefmilieu wordt echter ondermeer bedreigd door een verstedelijkingsdruk (er is nog steeds een grote kwalitatieve vraag naar woningen). Zo is de watertoevoer van de beken afhankelijk van inzijing van regenwater in het noordelijk deel van de Veluwe. Als dit laatste minder plaatsvindt, stopt de watertoevoer in de beken en kan dus een bedreiging vormen.

De kwaliteitsdragers bieden ook veel potentie, die op zich weer een versterking en kwaliteitsverbetering van de dragers zelf kunnen betekenen (het aanboren van de toeristisch recreatieve potentie of een klimaatneutrale gemeente).

Er bestaat een spanningsveld tussen de sterke punten van Renkum en de kansen die deze geven en de zwakke punten van Renkum en de bedreigingen, die van buitenaf op Renkum afkomen. Soms kunnen kansen vanuit een andere invalshoek een bedreiging vormen of andersom.

2.4.2. De basiswaarden

Het samenspel van wederzijdse beïnvloeding van de vier kwaliteitsdragers van Renkum heeft tot **drie** basiswaarden voor het wonen, werken en recreëren in Renkum geleid:

- **een zeer gewaardeerde en attractieve woonkwaliteit, gekoppeld aan een veilige woonomgeving,**
- **een (potentieel) gunstig economisch vestigingsklimaat en**
- **een hoge toeristisch recreatieve potentie.**

Een zeer gewaardeerde en attractieve woonkwaliteit

Deze wordt gevormd door de zes dorpen met ieder een eigen karakter, winkels, horeca, werkgelegenheid, sociaal-culturele voorzieningen en een buitengebied met een landschappelijke diversiteit, die in de dorpen voelbaar en zichtbaar is.

Voor het woonklimaat zijn sterke punten, kansen en zwakke punten en bedreigingen te noemen. Deze worden onder de volgende indeling benoemd:

Goede ontwikkelingspunten van het woonklimaat:

- Aantrekkelijk rustig 'dorps' wonen met een gunstige ligging ten opzichte van economische clusters en hoogwaardige bos- en waterrijke omgeving, waarin het ook goed werken en recreëren is
- Dorpen met een sterke eigen identiteit, een uitgebreid verenigingsleven, een levendig artistiek/cultureel klimaat en een bij het dorp betrokken bevolking
- Een hoog aanbod aan sportieve, culturele en horecavoorzieningen en –activiteiten
- Hoogwaardig gebied om ook als inwoner te ontspannen (wandelen, fietsen, wellness, horeca, verblijf, congres, etc)
- Stedelijke voorzieningen in de nabijheid
- Goede ontsluiting wegen (A12 en A50) en OV-verbindingen (bus en trein) naar omringende commerciële (ook werkgelegenheid) en culturele voorzieningen
- Een verlevendiging van de dorpen (en verhoging draagvlak voorzieningen) door een verbreding van toeristische arrangementen

Aandachtspunten van het woonklimaat:

- Bedreiging van de sociale samenhang door verandering van sociale netwerken, door een eenzijdige bevolkingsamenstelling en door het niet hebben van een optimaal functionerend veiligheidsbeleid
- Bedreiging draagvlak voorzieningen (schaalvergroting) door stabilisatie van bevolkingsomvang (maar daling beroepsbevolking) en door eenzijdigheid samenstelling bevolking
- Hinderlijk doorgaand autoverkeer door de dorpen
- Inrichting woonomgeving niet altijd aan te passen aan huidige eisen (verkeers- en sociale veiligheid, parkeerdruk e.d.)
- Aantasting dorps wonen door verstedelijkingsdruk (inbreiding, intensivering)

- Beleefbaar water in samenhang met groenvoorzieningen in de woongebieden

Een (potentieel) gunstig economisch vestigingsklimaat.

Dit uit zich in de vestiging van veel hoogopgeleide zelfstandigen, een sterke zorgsector en een kansrijke toeristische sector. Ook voor deze basiswaarde weer puntsgewijs de goede ontwikkelingspunten en de aandachtspunten:

Goede ontwikkelingspunten van het economisch vestigingsklimaat:

- Een gewaardeerd en attractief woonmilieu
- Hoogwaardige ontsluiting en goede bereikbaarheid
- Hoogwaardig gebied om te ontspannen
- Gebied met status vanwege een rijke cultuurhistorie
- Kansen voor toevoeging kennisinnovatieve bedrijvigheid (hoogopgeleide bevolking past in trends in economische ontwikkelingen; relatie met zorgsector)
- Meeliften in ontwikkelingen bij de twee kenniscentra (health- en food valley concepten) en met de ambities van de Stadsregio

Aandachtspunten van het economisch vestigingsklimaat

- Gemeente profileert zich niet als een bedrijvige gemeente.
- Het mankeert aan een goede uitstraling huidige bedrijvigheid, winkelgebieden e.d.
- Renkum zet zich nog onvoldoende op de kaart als recreatief toeristisch gebied (werkgelegenheid)
- Schaarse mogelijkheden voor startende ondernemers (aan huis of in verzamelgebouwen)

Goede toeristisch-recreatieve mogelijkheden.

Renkum biedt als "Groene Schouwburg" met haar groenblauwe karakter tussen twee verstedelijkte (rode) gebieden een zeer gevarieerd verblijfsgebied voor ontspanning en ontplooiing.

Goede ontwikkelingspunten van de toeristische potentie:

- Een hoge landschappelijke diversiteit met overgangsgradiënten
- Een rijke cultuur(historie) met educatieve en toeristische mogelijkheden
- Een direct uitloopgebied voor eigen inwoners
- Een breed scala aan verblijfsmogelijkheden van campings en jeugdhotel tot en met topaccommodaties
- Veel potentie voor arrangementen, meerdaagse mogelijkheden e.d. voor de zakelijke bezoeker of de recreant
- De schilderijen van de landschapschilders zijn in de natuurlijke situatie herkenbaar terug te zien
- De trend van gezondheid, wellness actieve vakanties e.d.
- De Airborne geschiedenis

Aandachtspunten van de toeristische potentie:

- Bedreiging van de Kracht van Renkum door o.a. verstedelijkingsdruk, massatoerisme
- Tot nu toe weinig afstemming en coördinatie, onder meer door lage organisatiegraad ondernemers in de branche
- Horeca en verblijfsaccommodaties zijn niet van optimale kwaliteit en van de groeipotentie wordt te weinig gebruik gemaakt
- Aardkundige en cultuur(historische) waarden zijn veelal nog onzichtbaar
- Kansen voor museale uitbreiding

3. De Visie en hoofdkeuzen van Renkum

3.1. De Visie van Renkum

Via de Kracht van Renkum en de daarvoor benoemde goede ontwikkelingspunten en aandachtspunten wordt in deze paragraaf de Strategische Visie uitgediept.

Renkum wil ook in de toekomst een gemeente zijn, waar het goed wonen, werken en recreëren is.

Daartoe wil zij haar gewaardeerde en attractieve woonmilieu koesteren, haar (potentieel) gunstig economisch vestigingsklimaat versterken en haar toeristische potentie verzilveren.

Het bovenstaande kan niet zonder aandacht te blijven houden voor de kwaliteitsdragers van Renkum. Ook deze blijven gekoesterd, zo nodig versterkt en zo veel mogelijke benut.

Vanuit de Kracht van Renkum en met bovenstaande ambities formuleert Renkum haar visie als volgt:

Renkum wil een levendige en onderscheidende ‘groene’ gemeente zijn met een goed ontsloten sociaaleconomische structuur.

Renkum onderscheidt zich als een levendige, attractieve en groene gemeente en profileert zich als “Groene Schouwburg” binnen een goed bereikbare, sociaaleconomisch sterke omgeving waar het goed toeven is voor bewoners, bedrijven en bezoekers met respect voor de belangrijke kwaliteitsdragers en basiswaarden.

Om dat te bereiken zet de gemeente zich actief in om samen met alle inwoners, bedrijven en andere betrokken partijen en organisaties op een duurzame wijze de leefbaarheid, de kwaliteit van de leef- en werkomgeving, het sociaal-culturele klimaat en de landschappelijke diversiteit hoog te houden en waar nodig te verbeteren en kansen, die zich voordoen te benutten.

3.2. De hoofdkeuzen als strategische beleidslijnen

Voortbouwend op de Kracht van Renkum (de drie basiswaarden samen met de vier kwaliteitsdragers) heeft Renkum in het voorgaande haar ontwikkelingsvisie geformuleerd. In deze paragraaf wordt die ambitie naar zes hoofdkeuzen met bijbehorende strategische beleidslijnen uitgewerkt.

Alvorens nader in te gaan op deze hoofdkeuzen benoemen we een tweetal aspecten, die als rode draden doorwerken op alle hoofdkeuzen en beleidslijnen, die hierna worden uitgewerkt, nl. de begrippen duurzaamheid en maatschappelijke participatie

Duurzaamheid

Het streven naar een duurzame ontwikkeling van Renkum is in al zijn facetten (technisch, sociaal en economisch) een algemeen uitgangspunt van deze Strategische Visie en zal voortdurend de rode draad zijn in verdere uitwerkingen.

Duurzaamheid maakt een integraal onderdeel uit van de ontwikkeling van Renkum en hieraan wordt stapsgewijs met concrete maatregelen vorm gegeven. Op termijn wil Renkum een klimaatneutrale gemeente zijn.

Maatschappelijke participatie

Een tweede rode draad in de uitwerking van de Visie van Renkum is de gedachte, dat iedere burger moet kunnen deelnemen aan de maatschappij, of hij nu jong of oud is met of zonder beperkingen. De gemeente stelt primair iedere burger zelf verantwoordelijk voor de wijze waarop en de mate, waarin hij wil en kan deelnemen aan de samenleving.

De gemeente acht zich van haar kant verantwoordelijk om de zelfredzaamheid van de burgers en de mogelijkheid om sociale netwerken op te bouwen (o.a. door het creëren van ontmoetingsmogelijkheden) te bevorderen.

De gemeente betreft inwoners en ondernemers actief bij plan- en besluitvorming (burgerparticipatie).

De hoofdkeuzen met bijbehorende beleidslijnen, waarmee Renkum haar Visie verder heeft uitgewerkt, hangen sterk met elkaar samen en dragen allen bij aan de realisering van haar visie.

Deze hoofdkeuzen zijn:

1. **Goed bereikbaar en verbinden.**
2. **Beleefbaar landschap.**
3. **Inwoners en bezoekers binden aan onze cultuur(historie).**
4. **Zorgvuldig ruimtegebruik**
5. **Levendige dorpen.**
  - 5c. **Hoogwaardige en gevarieerde woongebieden.**
  - 5b. **Compact en comfortabel winkelen.**
  - 5c. **Op de dorpen toegesneden en bereikbare sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen**
6. **De economie versterken.**
  - 6a. **Kwaliteitstoerisme.**

In de volgende paragrafen worden deze hoofdkeuzen en hun strategische beleidslijnen nader uitgewerkt.

Hoofdkeuze 1 **Goed bereikbaar en verbinden.**

Benutten van kansen, die de specifieke (logistische) ligging biedt voor het wonen, werken en recreëren in de gemeente .

Behouden en zo nodig verbeteren van de goede ontsluiting en bereikbaarheid van Renkum, maar tegelijkertijd het doorgaande (sluip)verkeer door de dorpen zoveel mogelijk beperken.

Versterken van het OV netwerk en propageren als alternatief voor de auto.

Zoeken naar meer verbindingen in velerlei opzicht (onderling en met onze omgeving; figuurlijk en letterlijk).

Optimaliseren van toeristische verbindingen.

Het blijvend op peil houden van een aangepaste infrastructuur op het gebied van digitale communicatie

Renkum streeft naar (ver)bindingen:

- tussen bewoners onderling met het realiseren van gerichte voorzieningen (versterken sociale samenhang per dorp)
- tussen en met ondernemers en bedrijven onderling, bijvoorbeeld om tot versterking en vernieuwing van economische clusters te komen en versterking van het Renkums toeristisch product
- tussen de dorpen onderling. Door de eigen kwaliteiten van de dorpen te ontwikkelen wil de gemeente dat de dorpen een grotere meerwaarde voor elkaar hebben. Dorpen mogen zich onderscheiden
- met haar bestuurlijke omgeving (andere overheden en bestuurlijke samenwerkingsverbanden), waarbij de gemeente steeds zal zoeken naar het meest optimaal dienen van belangen van de gemeente en vooral van haar inwoners
- tussen en met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen voor onderlinge versterking en afstemming werk en onderwijs

Renkum heeft een goede ontsluiting en is goed bereikbaar door de aanwezigheid van twee snelwegen (A12 en A50), een waterweg (de Neder-Rijn) met een veerpont, een spoorlijn in de directe nabijheid en goede busverbindingen. Dit is een belangrijke drager voor de drie aanwezige basiswaarden.

Goede verbindingen (letterlijk en figuurlijk tweerichting “verkeer”) zijn essentieel voor Renkum om haar activiteiten en voorzieningen af te stemmen met en op haar omgeving. Enerzijds zijn deze verbindingen van belang voor de attractiviteit van het woonklimaat in Renkum als uitvalsbasis voor het bereiken van werk en voorzieningen in de omgeving, die Renkum zelf niet heeft. Anderzijds moeten economische en toeristische functies in onze gemeente toegankelijk en bereikbaar blijven en afgestemd worden met en op onze omgeving.

De goede ontsluiting levert nu ook nadelen op voor de leefkwaliteit. Een groot knelpunt is de verkeersbelasting op de doorgaande oostwestroute door de gemeente, de Utrechtseweg,

Dit betekent, dat de gemeente samen met andere belanghebbenden (regio, provincie e.d.) moet zoeken naar een evenwicht tussen een optimale bereikbaarheid en ontsluiting, zonder aantasting van de basiswaarden van onze gemeente.

Aandachtspunten:

- Versterken van een hoogwaardig OV netwerk
- Ketenvverplaatsingen optimaliseren (aansluitingen bus en trein, parkeren fiets en auto voor OV e.d.)
- Verbeteren van de geleiding en routing voor gemotoriseerd verkeer met aandacht voor verkeersveiligheid (m.n. kwetsbare groepen) en leefbaarheid
- Beheersmaatregelen voor de bestaande infrastructuur met daarnaast het realiseren en verbeteren van infrastructuur in samenspraak en samenwerking met andere betrokken bestuursorganen met als doel het zoveel mogelijk vrijwaren van de woonkernen van doorgaand verkeer
- Het bestaande langzaam verkeersnetwerk ten volle en zo verkeerveilig mogelijk benutten

- Voldoende parkeerruimte op de goede plekken
- Entameren van de digitale infrastructuur om een goede bereikbaarheid te kunnen (blijven) waarborgen

Hoofdkeuze 2 Beleefbaar landschap.

Behoud en waar mogelijk versterking van de diversiteit in het landschap. Het landschap ontsluiten voor recreatieve belevingen (ontspanning en ontplooiing).

De unieke ligging op de overgang van stuwwal (Veluwe) naar het rivierengebied (de uiterwaarden) en de eeuwenlange menselijke ontginning van de oorspronkelijke woeste gronden hebben geleid tot een grote diversiteit in het landschap.

Deze belangrijke kwaliteitsdrager van Renkum is bepalend voor haar groen/blauwe karakter. ***Dit kansrijke profiel willen we uitdragen in onze concurrentiepositie in onze omgeving als Groene Schouwburg en willen we koesteren, versterken en benutten als drager voor onze drie basiskwaliteiten.***

Het buitengebied van Renkum bestaat voor een groot deel uit bos met verschillende waardevolle bostypes en biotopen. Aan de zuidkant naar de Neder-Rijn bevindt zich met een overgangsgebied van bos met beken een open groen uiterwaardenlandschap.

Daarnaast telt Renkum een drietal agrarische enclaves, de Renkumse, Wolfhezer en Doorwerthse enclave met elk een eigen karakter en historische ontstaansgeschiedenis.

De beekdalen, een belangrijk onderdeel van het Renkumse landschap, verbinden het landschap van De Veluwe en het rivierengebied met elkaar. Met name de beekdalen van Renkumse en Heelsumse beek zijn belangrijke structuurdragers.

De relatie water en landschap is van groot belang geweest in de geschiedenis van Renkum. Beide zijn nog steeds nauw verbonden. Hierdoor is water een belangrijk aspect in de identiteit van Renkum. Water kan een bedreiging vormen van ons bestaan, waartegen beschermen nodig is (dijken). Water is ook te gebruiken voor energieopwekking (watermolens) en water kan een belangrijke (recreatieve) rol spelen in de belevingskwaliteit van de woon- en leefomgeving. Bovendien kan water een belangrijke bijdrage leveren aan

duurzaamheid en in combinatie met het landschap aan het omgaan met klimaatveranderingen (tegengaan van hitte-eiland effect, gebruik maken van de energie van water, bijv. met behulp van warmtewisselaars e.d.).

Het is van belang om te beseffen, dat dit landschappelijk buitengebied eigenlijk niet alleen buiten de gemeente ligt, maar er als het ware in wordt getrokken: Renkum is onderdeel van de Veluwe en is onderdeel van het rivierengebied. Dit is nog terug te vinden in het gebruik van de ruimte, waarbij een herkenbare samenhang bestaat tussen de historische ondergrond en de gebruiksfunctie met aandacht voor bijzondere architectuur en voor zichtlijnen.

Het bijzondere palet van authentieke landschappen zoals in Renkum is schaars en zal in de toekomst een steeds hogere waardering krijgen. Renkum wil inspelen op langdurige trends die duiden op toename van de zorg voor biodiversiteit, authenticiteit en natuurgerichte recreatie

De omgevingskwaliteiten van Renkum zijn op diverse manieren en in verschillende gradaties **beschermd**. Op hogere schaalniveaus (t/m Europees niveau) zijn strikte en iets minder strikte ('mits') beschermingsregels gesteld (Ecologische Hoofdstructuur, Natuurbeschermingswet-Natura 2000, flora- en faunawet - habitatrichtlijngebieden, Nationaal Landschap Veluwe e.d.)

Aandachtspunten:

Algemeen:

- Het beschermen, zichtbaar en beleefbaar maken van landschappelijk waardevolle elementen en locaties
- Bijdragen aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur.
- Het verbeteren van de toegankelijkheid en recreatief gebruik van het buitengebied, waarbij de verbindingen voor langzaam verkeer zoveel mogelijk los gelegd worden van verbindingen voor gemotoriseerd verkeer
- Landschap ontsluiten voor ontspanning en ontplooiing (educatie)
- Water beleefbaar maken en naar zichtbaarheid van water en waterbewustzijn streven

- Landgoederen meer een sociaal-maatschappelijke en economische betekenis geven in het kader van het Nieuw Gelders Arcadië
- Relatie landschap en cultuurhistorie interactief beleefbaar maken (zoals bijvoorbeeld de relatie van de beken en de papierindustrie)
- In standhouding van de agrarische bedrijfsactiviteit bevorderen, ook door aanverwante, in de natuur en het landschap passende, bedrijfsactiviteiten mogelijk te maken

Bossen:

Beheer en behoud.

Waar omvorming van naaldhout naar loofhout vanuit het beheer mogelijk is, is dit gunstig voor de waterhuishouding.

Agrarische enclaves:

Voor iedere enclave wordt gezorgd voor een op maat gesneden beleid, met een goede samenhang tussen behoud van agrarische functies, natuurontwikkeling en recreatief medegebruik.

Beekdalen:

Renkum blijft in de toekomst zoveel mogelijk ruimte creëren voor de beekdalen. Zo heeft het bedrijventerrein in het Renkums beekdal recent plaatsgemaakt ten gunste van de natuur(EHS - Renkumse Poort).

De sprengbeken lijden onder een wisselende waterkwantiteit. Er staat minder water in dan vroeger, maar al weer meer dan enkele jaren geleden. Renkum wil door het tegengaan van grondwateronttrekkingen bovenloops het waterniveau van de beken minimaal op peil houden.

Uiterwaardengebied:

Het kan nodig zijn, dat delen van deze uiterwaarden meer ruimte voor de rivier moeten bieden. Hieraan werkt de gemeente mee als dat nodig is. Bij voorkeur worden de uiterwaarden beter toegankelijk voor wandelaars in combinatie met natuurontwikkeling en agrarisch gebruik

Hoofdkeuze 3

Inwoners en bezoekers binden aan onze cultuur(historie).

Behoud en waar mogelijk versterken van de cultuurhistorische kwaliteiten.

Huidige cultuuruitingen stimuleren en relateren aan historie.

Opnemen in toeristische recreatieve arrangementen.

Dankzij haar ontstaansgeschiedenis en de uitwisseling tussen natuur en mens in de loop van de geschiedenis kent Renkum een rijke historische culturele omgeving.

Het aanbod aan cultureel erfgoed, zowel in de grond (o.a. grafheuvels, aardkundige monumenten) als er boven (landgoederen, monumentale gebouwen e.d.) uit verschillende geschiedkundige periodes is kwalitatief hoog en afwisselend.

Hierin nemen de landgoederen, de schilderkunst, de papierindustrie, het kasteel Doorwerth en de Airborne-geschiedenis een specifieke plaats in.

Veel van de schilderijen fameuze groepen landschapsschilders die naam maakte als Oosterbeekse School en Pictura Veluvensis zijn op locatie, waar ze oorspronkelijk zijn gemaakt herkenbaar terug te zien.

Met 20 historische landgoederen speelt Renkum nu een belangrijke rol in in het Nieuwe Gelders Arcadië en de Airborne landingen worden nog elk jaar herdacht.

De cultuurhistorie neemt een belangrijke plek in in het leefmilieu in Renkum, maar ook op dit moment kent Renkum een opvallend artistiek /cultureel leven, zowel in verenigingsverband als in individuele kunstuitingen. Dit uit zich ondermeer in een grote vraag naar atelierruimte.

Zowel de huidige als de historische culturele uitingen en herinneringen zijn niet alleen bepalend voor het woonmilieu in Renkum, maar kunnen ook belangrijke dragers zijn voor toeristisch recreatieve arrangementen.

Het omvangrijke bodemarchief van Renkum kent vele hoogtepunten ('toppers'). Deze zijn **beschermd** op grond van de Monumentenwet. Bovengronds is vaak duidelijk waar het om gaat; grafheuvels of kasteelrestanten, zowel in de uiterwaarden als hoog op de stuwwal, bij voorbeeld de Hunnenschans bij Doorwerth.

De karakteristiek van de dorpen wordt mede bepaald door een grote verscheidenheid aan bouwtypen en –stijlen. Vele hebben de status van gemeentelijk of rijksmonument. Daaronder bevinden zich talloze villa's, kerken en een topstukken van Wederopbouw-architectuur en –stedenbouw.

Aandachtspunten:

- Het beschermen, zichtbaar en beleefbaar maken van archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle elementen en locaties
- Benadrukken van de samenhang tussen de oorspronkelijke situatie en bij behorende opbouw van het gebied.
- Realisatie van betere en meer huisvestingsmogelijkheden voor musea
- Ontwikkelen van toeristische arrangementen op het snijvlak van kunst-cultuur en landschap (ontspanning en ontplooiing; natuurbelieving en educatie).

Hoofdkeuze 4 **Zorgvuldig ruimtegebruik**

*Aandacht voor transformatie en herstructurering (rood voor rood).
Bundeling en clustering van voorzieningen (multifunctioneel ruimtegebruik;
creëren van ontmoetingsmogelijkheden door clustering).*

Door de bescherming van het landschappelijke buitengebied heeft Renkum al lange tijd praktisch geen uitbreidingsmogelijkheden. Renkum moet dan ook zeer zorgvuldig met de haar ter beschikking staande ruimte omgaan.

Verandering en aanpassing van de woningvoorraad en daarmee enige verbreding van de bevolkingssamenstelling kan alleen door transformatie en/ of herstructurering van de bestaande woningvoorraad.

Het ontbreken van uitbreidingsmogelijkheden houdt ook in dat Renkum de komende decennia te maken heeft met een bevolkingstabilisatie. Dit kan in combinatie met de eenzijdigheid van de bevolkingssamenstelling gevolgen hebben voor het draagvlak van economische en maatschappelijke voorzieningen, die juist steeds vaker grootschaliger worden.

De gemeente staat dan ook voor een grote (financiële) opgave om een balans te vinden tussen beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen. Welke voorzieningen zijn van belang voor de leefbaarheid en spelen een rol in de sociale samenhang in de dorpen en moeten dus in elk dorp aanwezig zijn? Of welke voorzieningen hoeven niet in elk dorp aanwezig te zijn, maar moeten wel voor iedere inwoner op afstand (met OV) bereikbaar zijn?

Aandachtspunten:

- Aanpassen woningen en woonomgeving aan de eisen van de (toekomstige) tijd
- Multifunctioneel gebruik van gebouwen en ruimtes
- Afweging beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen
- Intensivering gebruik bedrijventerreinen(zowel horizontaal als verticaal)

Hoofdkeuze 5 **Levendige dorpen.**

Waarborgen van een levendig en zorgzaam sociaal-cultureel klimaat in de dorpen, waar ruimte is voor burgerinitiatief, voor zelfontplooiing, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid en voor onderlinge ondersteuning.

Het gemeentelijk beleid richt zich niet alleen op het behoud van de bestaande leefkwaliteit, maar ook op versterking van een sociale, vitale en pluriforme gemeenschap met een gezonde mix van leeftijden en leefstijlen.

Daarbij stimuleert Renkum zelfontplooiing en zelfredzaamheid.

Werken en voorzieningen dragen bij aan een verlevendiging van de dorpen en van de woongebieden. Renkum wil voorkomen, dat zij in de toekomst slechts een woongemeente is.

Het toerisme kan een impuls betekenen tot het verlevendigen van de dorpen (letterlijk), maar ook indirect door het vergroten van het draagvlak van commerciële voorzieningen als gevolg van extra bestedingen.

Omdat Renkum een attractief woonklimaat heeft te bieden, is de vrees voor een algemene leegstand niet realistisch. Incidenteel kan leegstand wel voorkomen als de prijs kwaliteitverhouding niet in evenwicht is. Renkum vervult met haar woonkwaliteit een belangrijke rol in een differentiatie in de woningmarkt in haar omgeving.

Aandachtspunten:

- Streven naar het ontwikkelen van leefbare wijken en dorpen. Wat betreft maatschappelijke en culturele voorzieningen inzetten op tenminste een minimum niveau per dorp (en waar mogelijk per wijk) om bij te dragen aan de sociale samenhang op buurt- en dorpsniveau
Daarbij is een actieve bijdrage van burgers en instellingen noodzakelijk. Mensen moeten het meer en meer samen met elkaar zelf doen

- Ruimte geven aan deze actieve bijdrage door ontmoetingsmogelijkheden van de verschillende groepen in wijken en dorpen te stimuleren
- Voorkomen dat mensen in een sociaal isolement, of door het gebrek aan ondersteuning, in diverse problematische situaties terecht komen
- Water beleefbaar maken in woongebieden en op ontmoetingspunten
- Passende bedrijvigheid kan bijdragen aan een verlevendiging van de dorpen

Hoofdkeuze 5a **Hoogwaardige en gevarieerde woongebieden.**

Waar nodig duurzame verbetering van de leefomgeving van vooral verouderde delen van de woningvoorraad en openbare ruimte in de dorpen.

Differentiëren in woonmilieus en bevolkingsamenstelling.

Woningbouwprogramma richten op ouderen, starters en (jongere) gezinnen.

De landschappelijke diversiteit is een belangrijke drager en een essentieel onderdeel van de woonkwaliteit in Renkum. Daarom is het niet acceptabel in te zetten op grote uitbreidingslocaties. Dat betekent dat de stabilisatie (en de onevenwichtigheid) in de bevolking(samenstelling) wordt geaccepteerd.

Hoewel de gemeente er over het algemeen goed uitziet, zijn er toch woningcomplexen en woonomgevingen die nu verouderd zijn of die op langere termijn niet meer voldoen aan de steeds veeleisender wordende woonconsumenten.

Bovendien is de woningvoorraad vrij eenzijdig samengesteld: Renkum heeft in verhouding een tekort aan een “middencategorie”-woningen.

In geval van transformatie naar woningbouw of herstructurering van bestaande woongebieden is het beleid gericht op het toevoegen van woningbouw, die bijdraagt (via doorstroming) aan enige verbreding van de bevolkingssamenstelling in het betreffende dorp. Doelgroepen van onze woningbouwprogrammering zijn ouderen, starters en (jongere) gezinnen. Voor deze groepen wil Renkum direct bouwen of anderszins bouwen om doorstroming op gang te brengen.

Zo is enerzijds enige verbreding in de bevolkingssamenstelling te bereiken, en anderzijds ook de schommelingen in de vraag naar voorzieningen te dempen.

Er moet aandacht gegeven worden aan die leefstijlen en woonmilieus die een bijdrage kunnen geven aan de gedachte van de “civil society”.

Aandachtspunten:

- Binnen de dorpen nog sterker de relatie leggen tussen de oorspronkelijke ondergrond en de historische ingebruikname van de woonomgeving
- Bij de kwaliteitsverbetering van woning- en woonomgeving rekening houden met de toenemende vergrijzing: het opplussen van woningen, toegankelijkheid van openbare ruimte e.d.
- Woonzorggebieden nader vormgeven en uitwerken
- Ontmoetingsmogelijkheden in de woonomgeving
- Het buitengebied rondom de dorpen toegankelijker maken vanuit de woongebieden
- Bouwen voor ouderen om mede doorstroming mogelijk te maken
- Bouwen in het middensegment voor (jongere) gezinnen
- Kangoeroewoningen /meergezinswoningen mogelijk maken
- Parkeermogelijkheden per buurt /wijk optimaliseren
- Veiligheid in huis en op straat is een basisvoorwaarde voor buurten, waar mensen ook in de toekomst graag blijven wonen

Hoofdkeuze 5b **Compact en comfortabel winkelen.**

Waarborgen van de mogelijkheid om zo veel mogelijk in ieder dorp de dagelijkse boodschappen te doen.

In de grotere dorpen een aantrekkelijk winkelklimaat creëren, met een compleet aanbod voor de dagelijkse boodschappen en de mogelijkheid om recreatief te winkelen in combinatie met ontmoetingsmogelijkheden in de buitenruimte en met horecavoorzieningen.

In de gemeente Renkum is sprake van een behoorlijk verloop in en leegstand van winkelvoorzieningen (soms versnipperd, soms geconcentreerd). De winkelcentra binnen de gemeente hebben te maken met concurrentie van winkelcentra in de omgeving, zoals Arnhem en Wageningen. Toch is er nog voldoende ontwikkelpotentie. Het winkelen in de gemeente kan aantrekkelijker worden gemaakt (on)dank(s)zij het relatief kleinschalige karakter van het winkelbestand. Daarbij moet het onderscheidende vermogen centraal staan, waarbij de gemeente een ander en meer bijzonder aanbod moet faciliteren ten opzichte van centra in de omgeving. Dit kan onder meer door efficiëntie en gemak te bieden (gemakkelijk en gratis parkeren, goede bereikbaarheid). Middenstanders moeten zorgen voor een aantrekkelijk en gevarieerd winkelaanbod.

De toekomstige ontwikkeling van de winkelvoorzieningen hangt af van veel factoren. De gemeente heeft hierop maar zeer beperkt invloed. Enkele factoren zijn: schaalvergroting, consumentenvoorkeuren, bestedingsruimte, sfeer, prijsniveau, kwaliteit, parkeermogelijkheden, service, uitstraling en formule van de winkels, bereikbaarheid, routing, veiligheid, kwaliteit openbare ruimte en omgeving, ondernemerschap, samenwerking, promotie, internetalternatieven, etc.. Daarnaast is er een relatie met het bevolkingsdraagvlak. Daarbij geldt als algemene regel: hoe exclusiever de winkel, hoe meer de consument bereid is een grotere afstand af te leggen. Internetwinkelen breekt met deze wet en verandert langzaam maar zeker het winkellandschap.

Mensen doen op verschillende manieren boodschappen. Bij het doen van de dagelijkse boodschappen staat “one stop shopping” voorop: snel

alle noodzakelijke inkopen doen. “Funshoppen” is recreatief winkelen, een uitje, waar sfeer en beleving voorop staan. Over het algemeen wil de consument de winkels binnen een aanvaardbare loopafstand, met een zo volledig mogelijk op elkaar afgestemd aanbod in een veilige, schone en goed bereikbare omgeving.

De prognoses laten drie harde ontwikkelingen zien waar onze gemeente in ieder geval tot 2040 mee te maken krijgt: een voorlopig blijvende, zij het beperkte schommeling in inwonertal, een blijvende vergrijzing en een sterkere ontgroening. Dit heeft zonder meer invloed op voorzieningen voor de dagelijkse levensbehoeften. Zij zullen veranderen in soort en afnemen in aantal (vanwege schaalvergroting in de branche). In de toekomst kan niet alles meer overal.

Opties zijn om meer te specialiseren en te thematiseren. Daarnaast zijn er mogelijkheden om koppelingen te maken door bijvoorbeeld te clusteren met horeca en sociaal-maatschappelijke en culturele functies en voorzieningen.

Aandachtspunten:

- Het optimaal in de winkelstructuur of dorp inpassen en faciliteren van supermarkten, de zogenaamde trekkers en non-food-zaken met een bovenlokale uitstraling en aantrekkingskracht
- De openbare ruimte aantrekkelijker, sfeervoller, veiliger en herkenbaarder maken en inrichten op een ontmoetingsfunctie, waarbij het parkeren zo goed mogelijk aansluit op de behoefte
- Winkelen koppelen aan andere voorzieningen, zoals maatschappelijke voorzieningen (sport, zorg, educatie e.d.), cultureel aanbod (galerieën), of horeca. Hiervoor kunnen leegstaande panden op de juiste locatie worden benut
- Toerisme kan een impuls betekenen voor commerciële functies
- Kwaliteitsverbetering en waar mogelijk specialisatie in het winkelaanbod

Hoofdkeuze 5c

Op de dorpen toegesneden en bereikbare sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen

De voorzieningenstructuur (per dorp) aanpassen aan de eisen van de tijd en aan de veranderende bevolkingssamenstelling (per dorp).

Een balans zoeken in beschikbaarheid en bereikbaarheid van functies en voorzieningen.

Aandacht voor voorzieningen met functies, die bijdragen aan de sociale samenhang in de dorpen.

Synergie zoeken in een koppeling van diverse voorzieningen met sociaal-maatschappelijke, culturele en commerciële functies.

Minder werkende inwoners in de toekomst samen met een vergrijzing en een ontgroening kan minder draagvlak betekenen voor een breed pakket of voor bepaalde economische, sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen. Daarom staan grote opgaven voor de deur met betrekking tot dit soort voorzieningen.

Een wederzijdse versterking en haalbaarheid kan bereikt worden door de sociale (sport, zorg, educatie e.d.) en culturele functies te koppelen aan publiekstrekkende en commerciële activiteiten, zoals winkels, horeca e.d., gecombineerd met een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte.

In de toekomst zullen niet in alle dorpen alle voorzieningen aanwezig kunnen zijn. Idealiter is een minimum pakket van functies voor handen, die een bijdrage leveren aan de sociale samenhang in de dorpen.

Per dorp ontstaat zo een gedifferentieerde, aan het dorp aangepaste voorzieningenstructuur. Functies en voorzieningen dienen bij afwezigheid wel in de andere dorpen van de gemeente bereikbaar te zijn (met OV).

Juist omdat functies en voorzieningen straks niet meer in alle dorpen of in de gemeente aanwezig kunnen zijn, is een goede bereikbaarheid van voorzieningen elders per OV van vitaal belang.

Aandachtspunten:

- Bundeling en clustering. Door meer voorzieningen bij elkaar te brengen wordt het gemak voor de inwoners en daarmee de aantrekkelijkheid van de voorzieningen verhoogd
- Multifunctioneel gebruik. Door accommodaties voor meerdere doeleinden te gebruiken wordt het gebruik efficiënter en goedkoper (Multifunctionele centra; m.f.c.'s)
- Specialisatie. Niet alle voorzieningen hoeven in elk dorp voor te komen. Soms is het beter om per dorp een specialiteit te creëren, waarvan andere dorpen gebruik kunnen maken, zoals een zwembad in Renkum of de middelbare school in Doorwerth. Goede en veilige verbindingen tussen de dorpen en met de omgeving van Renkum zijn daarbij essentieel
- Ten aanzien van sociaal-maatschappelijke en culturele voorzieningen de dorpen Renkum en Heelsum als een eenheid beschouwen

Hoofdkeuze 6 **De economie versterken.**

*Streven naar een robuuste economische ontwikkeling, rekening houdend met de ruimtelijke kwaliteiten, de samenstelling van de Renkumse bevolking en de strategische ligging van de gemeente.
Behoud en uitbreiding van werkgelegenheid.*

In de toekomst is het in Renkum naast goed wonen en recreëren ook goed werken. Een optimaal samenspel van wonen en werken bepaalt voor een groot deel de leefbaarheid van de Renkumse dorpen. Ruim 12.000 arbeidsplaatsen in 2000 bedrijven maken duidelijk dat Renkum meer is dan groen alleen.

Dat wil Renkum in de toekomst ook zo houden. Daarnaast speelt ze in op perspectiefvolle kansen die de omgeving haar biedt. Zo ontstaat op de lange termijn een duurzame, diverse en robuuste economie, die bijdraagt aan de leefkwaliteit in de gemeente en, die bijdraagt aan een sterke regio.

Het toekomstperspectief wordt enerzijds beïnvloed door macro-economische omstandigheden en anderzijds door de regionale context. De laatste decennia laten een daling zien van de industriële en agrarische bedrijvigheid en een opkomst van de dienstensector en kennisintensieve bedrijvigheid.

Belangrijke trends op macro-economisch niveau die van invloed zijn op de toekomstperspectieven van economische activiteiten in de gemeente Renkum zijn:

- “verdienstelijking” van de economie
- toenemende kennisintensiviteit
- vergrijzing en daarmee samenhangende krimp van de beroepsbevolking
- toenemende welvaart
- toenemende vraag naar ontspanning, Leisure, wellness e.d.

Daarnaast is te verwachten dat als gevolg van voortgaande technologische ontwikkelingen, zoals automatisering, digitalisering, informatisering en robotisering, het soort en karakter van bedrijven en werkgelegenheid ook in Renkum geleidelijk zullen veranderen.

Samen met de regionale context bepalen deze trends de economische structuur en de dynamiek in onze gemeente. De meest bepalende aspecten van de regionale context zijn de ruimtelijke kwaliteiten en de strategische ligging van de gemeente Renkum.

Bij de profilering als “Groene Schouwburg” houdt Renkum nadrukkelijk rekening met de aanwezige bedrijvigheid. De toenemende woningdruk mag er niet toe leiden dat teveel bedrijfslocaties in dorpen en op bedrijventerreinen verdwijnen. Bij een geleidelijke “verdienstelijking” van de economie neemt de hinder voor de omgeving sterk af en is functiemenging juist aantrekkelijk. Zij zorgt voor de nodige levendigheid van wijken en werk dichtbij huis. Ook toevoegingen van atelierwoningen (woningen met extra ruimte) voor bedrijvigheid of atelierruimte aan huis en kleinschalige kantoren kunnen daaraan bijdragen.

De gemeente wil daarom in de toekomst zorgvuldig met haar ruimte blijven omgaan. Dat wil zeggen goede bedrijfslocaties koesteren, verbeteren en zo mogelijk intensiever gebruiken.

Sterke en kansrijke aspecten van onze economie zijn momenteel de zorgsector, de vele eenmanszaken in de zakelijke dienstverlening en de toeristische sector. De Renkumse bevolking is gemiddeld genomen welvarend, hoogopgeleid en ondernemend. Dit is een goed uitgangspunt bij een verdere economische ontwikkeling die steeds meer leunt op kennis, creativiteit en innovatie. Daar zijn echter ook veel middelbaar opgeleiden voor nodig, en die zijn in Renkum ondervertegenwoordigd. Het woningbouwbeleid biedt enige kansen om deze groepen aan te trekken. Maar de match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en met het onderwijs moet vooral op regionale schaal worden gevonden. Bij deze verbindingen spelen regionale netwerkorganisaties als Food Valley, Health Valley en kiEMT (kennisintensieve energie milieu technologie) een belangrijke rol.

Door een mondialisering en de digitalisering staat de papierindustrie in (het dorp) Renkum onder druk. De inzet blijft op behoud van de papierindustrie gericht.

Aandachtspunten:

- Koesteren bestaande bedrijvigheid (ondernemerschap, zorgsector en industrie) en bedrijfsruimte
- Optimale benutting arbeidspotentieel
- Revitalisering en herontwikkeling van bedrijventerreinen
- Perspectiefvolle economische kansen benutten, die goed passen in de groene leefomgeving (zakelijke dienstverlening, zorgeconomie en toerisme)
- Stimuleren van nieuwe (creatieve) bedrijven eventueel in combinatie met andere functies als cultuur en leisure
- Versterking van het zorgcluster, aanhaken bij Health en Food Valley, en verbreding met faciliteiten als zorghotels
- Aantrekken van kennisintensieve activiteiten en instituten (bijvoorbeeld gerelateerd aan de kenniscentra van Wageningen en Nijmegen)
- Intensiveren van het ruimtegebruik (bouwvolume, meer arbeidsplaatsen, hogere toegevoegde waarde per m²)
- Nieuwe economische activiteiten die qua aard en schaal passen in het karakter van de gemeente mogelijk maken
- Faciliteren van startende ondernemers
- Bij het verdwijnen van bedrijvigheid uit de woonbebouwing niet automatisch de bestemming opgeven voor woningbouw
- Selectieve en zorgvuldige toevoeging van atelierwoningen en kleinschalige kantoren in de woon omgeving
- Aantrekken van middelbaar opgeleiden
- Waar mogelijk faciliteren van initiatieven voor de realisatie van bedrijfsruimte aan huis, waaronder kantoor- en atelierruimte

Hoofdkeuze 6a Kwaliteitstoerisme.

Gerichte uitbouw van recreatie en toerisme, geënt op de kwaliteiten van Renkum en aansluitend op de behoefte van kwaliteitzoekers met aandachtspunten: ontspanning en ontplooiing (educatie, sportiviteit en wellness).

Renkum wil gastvrijheid bieden aan de zakelijke bezoeker en aan de recreant die rust zoekt en van de natuur wil genieten of natuur- en cultuurhistorische kennis wil opdoen.

In Renkum, de Veluwe, de stadsregio en Gelderland nemen recreatie en toerisme al een belangrijke plaats in. Het gezamenlijk toeristisch product is vooral gebaseerd op de aanwezigheid van een diversiteit aan landschappen. Door voortgaande verstedelijking en intensivering van woongebieden mag worden verwacht dat deze kwaliteit in de toekomst steeds hoger gewaardeerd gaat worden. Dit alles maakt dat ook Renkum op het gebied van recreatie en toerisme nog een fors groeipotentieel bezit. Maar dan moet het aanbod meer vraaggericht worden aangepast, met respect voor de basiswaarden.

Daarom stimuleert en faciliteert Renkum een gerichte groei van de sector, die geënt is op de kracht van Renkum en die een positieve spin-off levert aan de vitaliteit van haar dorpen.

Landelijk is een trend waarneembaar dat de kwaliteitseisen van consumenten steeds hoger worden en dat de kwaliteit van het toeristisch-recreatieve aanbod in Renkum niet evenredig is mee gegroeid. Om te zorgen voor een robuuste toeristisch-recreatieve sector moet in de kwaliteit van het toeristisch-recreatieve aanbod worden geïnvesteerd. Voor de lange termijn is het nodig scherp te blijven op de afstemming van het profiel van Renkum op steeds veranderende behoeftes van de veeleisender wordende consument. Dat vraagt om meer samenwerking in en met de sector onderling en met andere overheden.

Naast een kwaliteitsverbetering is het dus ook nodig om meer verbindingen te maken tussen aanbod (arrangementvorming), organisaties

& locaties en met de regio. Verbinden betekent ontsluiten van aanwezige potentie en het creëren van synergie. Dit zorgt voor vergroting van het draagvlak voor verblijfrecreatie. Concreet betekent dit een uitdaging voor alle betrokken partijen om logische combinaties te zoeken die versterkend werken.

Essentiële ingrediënten hierbij zijn het vergroten van de herkenbaarheid en vindbaarheid.

Aandachtspunten:

- Versterking van toeristisch imago door effectieve marketing en promotie van toeristisch-recreatieve product-marktcombinaties; promotie toeristisch-recreatief aanbod via toeristische informatiekkanalen
- vergroten en verbeteren van (het aanbod) toeristisch-recreatieve infrastructuur; dit blijven afstemmen op de veranderende vraag van de consument
- Versterking zakelijk toerisme door meer verbindingen te leggen met sterke economische en educatieve clusters, zoals o.m. "Food en Health Valley"
- Een structureel verband aanleggen tussen verblijfsaccommodatie en voorzieningen op het gebied van wellness en zorg
- Verbetering van de organisatiegraad van ondernemers onderlinge samenwerking en afstemming met overheden
- Ontwikkeling van vernieuwende meerdaagse arrangementen van ontspanning en ontplooiing (natuurbeleving, cultuurhistorie en wellness e.d.)
- Wandel-, fiets-, ruitersporen en waterwegen verbinden met daghoreca en toeristische trekkers en nieuwe voorzieningen plaatsen nabij bestaande infrastructuur
- nieuwe digitale mogelijkheden benutten bij routebegeleiding (GPS gebaseerde systemen) en informatievoorzieningen
- Water een belangrijke rol geven in het toeristisch recreatief spectrum (beleefbaar en watergebonden activiteiten) herontdekken en –ontwikkelen van potentiële mogelijkheden van waterrecreatie

- Samenwerking zoeken met andere gemeenten langs de Neder-Rijn voor het ontwikkelen van de pleziervaart en watertaximogelijkheden in de regio

4. Het vervolg

Zoals in de inleiding al is aangegeven, krijgt deze Strategische Visie 2040 een vervolg in drie andere visies:

De sociale visie (al vastgesteld in 2008)

De economische visie (vast te stellen in 2010)

De (ruimtelijke) Structuurvisie (vast te stellen in 2011)

Dit Strategische kader van vier visies krijgt na vaststelling een vervolg in een integraal uitvoeringsprogramma, waarin staat op welke wijze de gemeente de voorgenomen ontwikkelingen wil realiseren.

In dit uitvoeringsprogramma staat ook aangegeven wat de gemeentelijke rol zal zijn en met wie, wanneer en op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan de gemeentelijke ambities.

Voor de ruimtelijke aspecten zal uit het uitvoeringsprogramma een uitvoeringsparagraaf worden gelicht, die bij de Structuurvisie wordt gevoegd om aan de wettelijke vereisten te voldoen (Wro).

Colofon

Deze visie is tot stand gekomen met ondersteuning van twee externe bureaus.

Het bureau LOS Stadomland heeft het interactieve proces begeleid en de Structuurvisie Renkum (ver)bindt (maart 2009) geschreven.

De verzelfstandiging van het hoofdstuk 2 in bovengenoemde Structuurvisie tot deze Strategische Visie is door de eigen organisatie opgesteld met ondersteuning van het bureau DHV